

УДК 342.

Трещов Мирослав

ORCID iD 0000-0001-9599-4332

e-mail: m_treschov@i.ua

Мунько Анна

ORCID iD 0000-0001-6651-9970

e-mail: munkoann@gmail.com

СУЧАСНА ФОРМА ПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ДИСКУРС

[https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2\(12\)-182-194](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2(12)-182-194)

Анотація. Статтю присвячено дослідженню еволюції форми правління в Україні та ідентифікації моделі вищої влади на сучасному етапі розвитку Української держави. Наведено результати аналізу основних дискусійних положень щодо форми правління в Україні в наукових джерелах, авторитетних засобах масової інформації та загальної політичної ситуації. Обґрунтовано, що Україні вдалося не піддатися вкоріненню залишків імперіалізму, які дісталися у спадок після розпаду СРСР, і не перетворитися на так звану суперпрезидентську республіку, як держава-агресор росія. Виявлено, що основна дискусія точиться навколо двох форм правління, які на сьогодні можуть бути притаманними Україні, – парламентсько-президентська чи президентсько-парламентська. Наведено аргументи для підтвердження актуальності такої дискусії та наявності протиріч в організації форми правління в державі. Вказано результати аналізу положень Конституції України, які дають підстави стверджувати, що нині за фактом більшість повноважень зосереджена у Верховній Раді. З огляду на монобільшість у парламенті сформульовано альтернативну думку щодо наявності де-факто ознак президентсько-парламентської форми правління. Визначено недолік, що зумовлює відповідні сумніви щодо вагомості парламентської форми правління, – слабкість політичних інститутів в Україні, поширеність так званих політичних проєктів. Сформульовано авторські висновки про сучасну модель вищої влади в Україні. Виокремлено такі головні тези: Україна на сьогодні не є суперпрезидентською республікою, що аргументовано на діаметрально протилежному прикладі Росії; наявність окремих положень в Конституції України та монобільшості, як вважається, «президентської» політичної партії «Слуга народу» у Верховній Раді створює прецеденти для визначення форми правління в Україні як президентсько-парламентської; згідно з чинною нормативно-правовою основою передбачається для парламенту більша вагомість повноважень, що дає підстави стверджувати про Україну як парламентсько-президентську республіку.

Ключові слова: форма правління, модель вищої влади, парламентсько-президентська республіка, президентсько-парламентська республіка, суперпрезидентська республіка, Конституція України, парламент, президент, виконавча влада.

Постановка проблеми. Одне з головних питань у формуванні механізмів державного управління – як організувати вищу владу в країні. Нині загальновідомо, що Україна є парламентсько-президентською республікою. Але так було не завжди. До 2014 року наша держава характеризувалася президентсько-парламентською формою правління. Однак це питання залишається досі дискусійним, оскільки немає чіткого закріплення форми правління в Україні на законодавчому рівні.

Про «парламентсько-президентську республіку» немає жодного слова в Основному Законі – Конституції України, як і раніше не було жодної норми, що містила б визначення «президентсько-парламентська республіка». Відповідно така ситуація є перманентним каталізатором дискусій у фахових колах щодо форми правління в Україні.

Незалежна Україна пройшла тривалий і складний процес конституційних переговорів: як буде збалансована законодавча та виконавча влада в новій конституції; хто в кінцевому підсумку контролюватиме масштабні економічні та політичні реформи незалежної держави. Конституційний процес в Україні характеризувався зміною уподобань щодо природи конституції та розподілу концентрації влади, що відзначається широкими науково-практичними дискусіями й до сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окрім двох основних способів структурування відносин між виконавчою та законодавчою гілками влади, парламентаризму та президентства, напівпрезидентської форми правління або подвійної системи виконавчої влади, останнім часом переважно розглядаються президентська або парламентська форми правління залежно від обсягу президентської та парламентської влади. Основні відмінності між чистими формами парламентаризму та президентства полягають у тому, чи обирається голова виконавчої влади виборцями або законодавцями, чи визначається фіксований термін перебування

на посаді. Ці істотні характеристики підкреслюють ключову відмінність між двома формами правління: чиста парламентська система – це система «взаємної залежності» між виконавчою та законодавчою владою, а чиста президентська система – це система «взаємної незалежності» між двома гілками влади.

У західному світі багато назв різних форм правління. Ті, що мають ознаки парламентської та президентської республіки, часто називають «напівпрезидентськими» (semi-presidential). Термін ввів французький науковець М. Дюверже у 1970 році, щоб описати Францію за її Конституцією в редакції 1962 року. В українській політичній науці ще використовується термін «змішана» форма правління, оскільки ця назва не пояснює суті. Другий має назву «прем'єрсько-президентська» (premier-presidential) форма правління. Зазвичай типовою ознакою останньої є те, що лише парламент може звільнити прем'єра. А в президентсько-парламентській звільнити прем'єра має повноваження президент, і саме він відіграє більшу роль у формуванні уряду (Франція, Польща, Румунія, Литва, Шрі-Ланка, Монголія, Туніс, Мадагаскар, Єгипет, Алжир та деякі інші) [1].

Питанню еволюції форм правління в Україні з часів відновлення незалежності присвячені наукові праці багатьох вітчизняних учених. Теоретико-правове обґрунтування, природу, сутність та системні характеристики інститутів публічної влади в Україні наводять такі сучасні вчені галузі «Публічне управління та адміністрування», як В. Бакуменко, Н. Липовська, І. Письмений [2], С. Серьогін, С. Шевченко [3] та інші. Ґрунтовним є дослідження О. Пухкала щодо шляхів вибору оптимальної форми державного правління, початок якого науковець датує від відновлення державності України 16 липня 1990 року та наголошує на необхідності модернізації і оптимізації наявної парламентсько-президентської форми правління, з урахуванням рівня зрілості громадянського суспільства, результатів впровадження структурних реформ, історичних, культурних, ментальних та регіональних особливостей українського суспільства [4, с. 33–36]. На наявності протиріч парламентсько-президентської форми організації державної влади України наголошують

Н. Сидоренко і Б. Глотов, пропонуючи шляхи її реформування в умовах політичної кризи [5–6]. Конституційні зміни форми правління в сучасній Україні досліджували, зокрема, Р. Мартинюк і О. Дацюк. Автори також наводять аргументацію щодо спотворення змішаної форми правління через прийняття Конституції України на тлі боротьби Президента України та Верховної Ради України за вплив на виконавчу владу, недоліки чого свідчать про її нестабільність і невідворотність подальшого конституційного розвитку з метою наближення до «повноцінної» змішаної республіки [7; 8, с. 18–21]. Отже, у наукових колах немає однозначного погляду на форми правління в Україні, однак генеральною лінією дискусій є думка про її нестабільність та неоднозначність протягом останніх трьох десятиліть. Сьогодні Українська держава перебуває на черговому етапі владних трансформацій. Водночас зазначимо, що система прийняття державно-управлінських рішень в Україні стає все більш загальмованою, перевантаженою недостовірними даними і стикається з незручними їй викликами [9, с. 45]. Це своєю чергою потребує нового науково-практичного дискурсу щодо актуальної моделі вищої влади з метою розроблення та удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування.

Метою статті є дослідження еволюції форми правління в Україні та ідентифікація моделі вищої влади на сучасному етапі розвитку Української держави.

Методи дослідження. Під час дослідження використано діалектичний метод пізнання та компаративний аналіз для вивчення теоретичних рамок форм правління, а також порівняльно-історичний метод, що дав змогу узагальнити історичну ретроспективу розвитку обраної проблематики в Україні.

Виклад основного матеріалу. Коли Україна була на порозі незалежності, високий рівень невизначеності щодо майбутнього країни сприяв прагненню різних фракцій до більш парламентсько-президентської системи. Боротьба за владу між президентом Л. Кравчуком і прем'єр-міністром Л. Кучмою, а також нестабільність у Верховній Раді України загальмували конституційний прогрес, змусивши різні політичні партії

віддати перевагу Конституції з меншою концентрацією політичних повноважень. З приходом до влади президента Л. Кучми розбалансованість ситуації у Верховній Раді дала змогу консолідувати владну базу в руках президента.

Підстави стверджувати про зміну форми правління в Україні після 2014 року дають зміни, внесені до Конституції, в основу яких покладено скорочення повноважень Президента і збільшення повноважень Верховної Ради.

Обґрунтовуючи нашу думку щодо форми правління в сучасній Україні одразу виключимо один із варіантів – суперпрезидентську республіку. Можливо у період президентства Л. Кучми були певні ознаки цієї форми правління, які також намагався відновити В. Янукович. Але Україні, як ми можемо стверджувати, все ж вдалося втриматися і не піддатися вкоріненню залишків імперіалізму, які дісталися у спадок після розпаду СРСР.

Суперпрезидентська форма правління чітко простежується в російській федерації, де політична влада сконцентрувалася в ексклюзивних «суперпрезидентських» повноваженнях. Якщо щодо України така концентрація влади не збереглася, то російська президентська влада була стійкою перед спробами посилити силу парламентської влади в 1990-х роках.

Наведемо декілька ознак суперпрезидентської форми правління, аргументуючи висловлену нами вище думку.

У суперпрезидентському режимі президент та його адміністрація контролюють ухвалення політичних рішень, тоді як парламент і суди є лише номінально незалежними. Незважаючи на те, що атрибути демократичного правління залишаються разом із парламентом, судами, громадянським суспільством, виборами, вони фактично не врівноважують повноваження президента, влада якого залишається закритою.

Вибір керівництва в суперпрезидентській системі зазвичай не є конкурентоспроможним, прозорим, не ґрунтується на заслугах чи продуктивності, а отже йому бракує ключових елементів легітимності. Президенту, щоб отримати та зберегти владу, необхідно здійснювати централізований контроль над основними групами інтересів у країні. Це своєю чергою потребує поєднання негативних обмежень через апарат безпеки

та фінансового, часто незаконного корупційного, так би мовити, стимулювання прихильності політичного оточення. І ще одне – небагатьом «суперпрезидентам» легко відмовитися від влади та ефективно керувати процесом «престолонаслідування». Спокуса влади та страх перед переслідуваннями з боку свого наступника створюють для них непереборне бажання залишатися на посаді до смерті.

Зазначене вище не залишає сумнівів, що в росії – суперпрезидентський режим в еталонному його вигляді: роль Думи як незалежного законодавчого органу зменшується разом із припиненням ефективної опозиції; суди ніколи не були незалежними; регіональні губернатори призначаються президентом; свободу ЗМІ знищено; громадянське суспільство слабке і перебуває під тиском влади; заборонені мирні публічні акції тощо.

Разом із тим Україна нині діаметрально протилежна росії, що априорі унеможливорює схожі моделі вищої влади, а отже і наявність ознак суперпрезидентства в Україні.

Повноваження президента в Україні коливалися з часом: конституційні реформи «помаранчевої революції» передали владу парламенту в 2004 році, а їх скасування повернуло владу президенту в 2010 році. Коливання рівня концентрації влади в Україні залежало від уподобань політичних еліт, залежно від того, як ці еліти сприймали свої політичні перспективи утримання влади, зумовлене відносним балансом між основними політичними силами та тиском громадського сектору. Україна все ж має доволі збалансовану політичну конкуренцію, що стримує надмірну концентрацію влади в руках президента.

Якщо із тим, що в Україні немає надмірної концентрації президентської влади, більш-менш зрозуміло, то дискусія щодо двох форм правління в Україні точиться досі. Питання про парламентсько-президентську чи все ж таки президентсько-парламентську республіку залишається відкритим як у експертних колах, так і в суспільстві.

Свідченням останнього, наприклад, можна назвати появу електронних петицій на платформі офіційного інтернет-представництва Президента України, із закликами

повернутися до президентсько-парламентської форми правління: «Чому не повернути нашу Україну до президентсько-парламентської республіки!?» [10]; «Президентсько-парламентська республіка Україна!» [11].

Президентсько-парламентська республіка – форма правління, вид змішаної республіки, за якої глава держави (президент) особисто пропонує склад уряду (насамперед кандидатуру прем'єр-міністра), який підлягає обов'язковому затвердженню всім парламентом [10].

Основними правовими критеріями розрізнення президентсько-парламентської й парламентсько-президентської республік є:

- спосіб й процедура формування уряду;
- наявність або відсутність відповідних повноважень у президента, юридична інвеститура уряду, його відповідальність, підстави відставки уряду, підстави та обмеження розпуску парламенту президентом;
- відповідні повноваження щодо цього уряду та/або його голови;
- наявність у президента права законодавчої ініціативи,
- використання президентом права відкладального вето, його подолання (можливість винесення цього питання на референдум);
- промульгування законів президентом;
- інститут «контрасигнатури» (перелік актів, які підлягають контрасигнуванню);
- підстави і процедура імпічменту або відзиву президента через всенародний референдум, підстави проведення референдуму й повноваження з цього приводу президента [11].

Автори петицій зазначають, що зміст повноважень органів державної влади закріплений, зокрема в Конституції, дає змогу визначити Україну як президентсько-парламентську республіку, наводячи такі положення:

- єдиним органом законодавчої влади в Україні є Верховна Рада;
- Верховна Рада України має право усунути Президента України з поста у порядку особливої процедури (імпічменту);

- Президент є главою держави, призначає за згодою Верховної Ради Прем'єр-міністра, припиняє його повноваження й ухвалює рішення про його відставку, призначає за поданням Прем'єр-міністра членів Кабінету Міністрів, скасовує акти Кабінету Міністрів;

- Кабінет Міністрів є вищим органом у системі органів виконавчої влади, відповідальний перед Президентом України, підконтрольний та підзвітний Верховній Раді України;

- правосуддя в Україні здійснюється виключно судами [12].

Таку думку свого часу озвучив і Президент В. Зеленський зазначивши, що хоча в Україні де-юре парламентсько-президентська форма правління, але де-факто – президентсько-парламентська.

Однак зазначені петиції не набрали належної кількості голосів, що свідчить про недостатність ознак в моделі вищої влади в Україні для чіткого визначення її як президентсько-парламентської. З іншого боку, така ситуація підтверджує побоювання українського суспільства щодо негативних наслідків цієї форми правління, адже є підстави вважати, що наслідками президентсько-парламентського режиму, який був у країні до 2014 року, стали революційні події на Майдані і певною мірою ескалація агресії росії на Сході України та тимчасова окупація АР Крим. Усе це негативно позначилось на соціально-економічному стані країни.

Д. Разумков, коментуючи висловлювання Президента, додав, що за даними соціологічних досліджень, людей влаштовує та форма правління, яка існує в Україні.

Небезпечною для України президентську республіку вважають і політичні експерти, вказуючи такі причини:

- це орієнтація на минуле, квазімонархію, коли особиста харизма лідера змагається в значущості із законами та цінностями суспільства;

- на пострадянському просторі саме інститут президентської «вертикалі», починаючи з Адміністрації / Офісу президента, є прямим спадкоємцем номенклатурної вертикалі комуністичної партії;

- практично вся Європа – регіон парламентських республік;
- доведено: що сильніші парламенти, то сильніша демократія [13].

Результати аналізу положень Конституції України дали підстави стверджувати, що за фактом нині більшість повноважень зосереджена у руках парламенту. Коаліція (зараз – монобільшість) пропонує президенту кандидатуру прем'єр-міністра, президент її вносить до парламенту, а народні депутати голосують. Президент пропонує Верховній Раді міністрів оборони та закордонних справ, прем'єр-міністр – решту членів Кабінету міністрів України. Також народні депутати контролюють роботу міністрів, голосують за призначення та відставку генерального прокурора. Парламент 300 голосами може змінювати Конституцію, призначати дату виборів президента, затверджувати та змінювати державний бюджет і багато іншого. З початком нового скликання Верховної Ради уряд іде у відставку.

Зараз у президента згідно з Конституцією набагато менше повноважень. Він пропонує Верховній Раді кандидатури прем'єр-міністра і двох міністрів, очільників Служби безпеки України та Національного банку. Президент може накласти вето на ухвалені парламентом закони, якщо вони не стосуються поправок до Конституції, однак вето Верховна Рада може подолати.

Але на один аспект слід звернути увагу. Хоча зараз в Україні законодавчо парламент має більше повноважень, ніж президент, він має більшість у Верховній Раді. З 2019 року фактично президентська партія «Слуга народу» отримала 242 мандати у Верховній Раді, створивши монобільшість. Таким чином, Президент В. Зеленський має потужні важелі впливу на парламент через монобільшість, відповідно і на уряд.

Незважаючи на зазначений аспект, парламентська арена в Україні все ж стала значним центром влади. Недоліком залишається слабкість самих політичних інститутів в Україні, поширеність так званих політичних проєктів, що й породжує відповідні сумніви щодо вагомості парламентської форми правління та дає підстави до появи тез щодо

президентсько-парламентської республіки.

Висновки та напрями подальших досліджень. Формулюючи загальний висновок щодо нашої позиції в питанні моделі вищої влади в Україні виокремимо такі головні тези:

1. Переконані, що Україна нині не є суперпрезидентською республікою, що аргументовано на діаметрально протилежному прикладі Росії.

2. Наявність окремих положень в Конституції України та монобільшості «президентської» політичної партії «Слуга народу» у Верховній Раді створює прецеденти для визначення форми правління в Україні як президентсько-парламентської.

3. Відповідно до чинної нормативно-правової основи передбачається для парламенту більша вагомість повноважень, що дає підстави стверджувати про Україну як парламентсько-президентську республіку.

Враховуючи наведені вище висновки, перспективними напрямками дослідження можна визначити розроблення шляхів стабілізації форми правління в Україні як у нормативно-правовому полі, так і в практичній сфері його реалізації.

Список використаних джерел

1. Шевченко Т. Чи справді Україна парламентсько-президентська республіка? *Українська правда*. 2020. 20 січ. URL : <https://blogs.pravda.com.ua/authors/tsheychenko/5e25e8da98e33> (дата звернення : 12.08.2022).
2. Публічна політика : навч. посіб. / Н. А. Липовська, І. В. Письменний. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 104 с.
3. Шевченко С. О., Трещов М. М. Розвиток управлінських навичок керівників органів державної влади. *Наукові перспективи*. 2021. № 5 (11). С. 204–2016.
4. Пухкал О. Еволюція форми державного правління в умовах незалежності України. *30 років незалежності України: досягнення, виклики, перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10 верес. 2021 р. / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. А. Гошовської. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2021. С. 33–36.
5. Сидоренко Н. С. Протиріччя в організації державної влади за парламентсько-президентської республіки. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 2(17). С. 41–48.
6. Сидоренко Н. С., Глотов Б. Б. Реформування системи організації державної влади в умовах глибокої політичної кризи. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2(21). С. 3–13.

7. Мартинюк Р. С. Форма правління, встановлена первинною редакцією Конституції України : труднощі класифікації. *Право України*. 2020. № 12. С. 173–183.
8. Martyniuk R., Datsiuk O. Constitutional Changes in the Form of Government in Modern Ukraine. *Social Contexts*. 2021, Vol. 9. № 2 (18). P. 5–21.
9. Мунько А. Ю. Зміни ціннісних орієнтирів у політичній сфері в контексті постіндустріального суспільства. *Теорія та практика державного управління*. 2020. Вип. 1. С. 42–47.
10. Галас А. О. Чому не повернути нашу Україну до президентсько-парламентської республіки!? : електронна петиція №22/099954. 2020 р. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL : <https://petition.president.gov.ua/petition/99954> (дата звернення : 12.08.2022).
11. Новаківський М. О. Президентсько-парламентська республіка Україна! : електронна петиція. № 22/055502. 2019 р. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Верховна Рада України : вебсайт. URL : <https://petition.president.gov.ua/petition/55502> (дата звернення : 12.08.2022).
12. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України : вебсайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення : 12.08.2022).
13. Біла І. Парламентська чи президентська : яка форма правління для України найкраща? *Радіо Свобода* : вебсайт. 2020. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainian-press-review/30959260.html> (дата звернення : 12.08.2022).

References

1. Shevchenko, T. (2020). Chy spravdi Ukraina parlamentsko-prezydentska respublika? [Is Ukraine really a parliamentary-presidential republic?]. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <https://blogs.pravda.com.ua/authors/tshevchenko/5e25e8da98e33> [in Ukrainian].
2. Lypovska, N. A., Pysmennyi, I. V. (2018). *Publichna polityka* [Public policy]. Dnipro: DRIDY NADY [in Ukrainian].
3. Shevchenko, S. O., Treshchov, M. M. (2021). Rozvytok upravlinskykh navychok kerivnykiv orhaniv derzhavnoi vlady [Development of management skills of heads of state authorities]. *Naukovi perspektyvy*, 5 (11), 204–2016. doi: 10.52058/2708-7530-2021-5(11)-204-216 [in Ukrainian].
4. Pukhkal, O. (2021). Evoliutsiia formy derzhavnoho pravlinnia v umovakh nezalezhnosti Ukrainy [Evolution of the form of state government in the conditions of Ukraine's independence]. *30 rokiv nezalezhnosti Ukrainy: dosiahnennia, vyklyky, perspektyvy, materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [30 years of independence of Ukraine: achievements, challenges, prospects: materials of the international scientific and practical conference]. Kyiv [in Ukrainian].

5. Sydorenko, N. S. (2013). Protorychchia v orhanizatsii derzhavnoi vlady za parlamentsko-prezydentskoi respubliky [Contradictions in the organization of state power under the parliamentary-presidential republic]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, 2 (17), 41–48 [in Ukrainian].
6. Sydorenko, N. S., Hlotov, B.B. (2014). Reformuvannia systemy orhanizatsii derzhavnoi vlady v umovakh hlybokoi politychnoi kryzy [Reforming the system of organization of state power in conditions of a deep political crisis]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, 2 (21), 3–13. [in Ukrainian].
7. Martyniuk, R. S. (2020). Forma pravlinnia, vstanovlena pervynnoiu redaksiieiu Konstytutsii Ukrainy: trudnoshchi klasyfikatsii [The form of government established by the initial version of the Constitution of Ukraine: difficulties of classification]. *Pravo Ukrainy*, 12, 173–183 [in Ukrainian].
8. Martyniuk, R., Datsiuk, O. (2021). Constitutional Changes in the Form of Government in Modern Ukraine. *Social Contexts*, 2 (18), 5–21. doi: 10.17951/ks.2021.9.2.5-21 [in English].
9. Munko, A.Iu. (2020). Zminy tsinnisnykh oriientyriv u politychnii sferi v konteksti postindustrialnoho suspilstva [Changes in value orientations in the political sphere in the context of post-industrial society]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, 42–47. doi: 10.34213/tp.20.01.05 [in Ukrainian].
10. Halas, A. O. (2020). Chomu ne povernuty nashu Ukrainu do prezydentsko-parlamentskoi respubliky!? [Why not return our Ukraine to a presidential-parliamentary republic!?]. *Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezidenta Ukrainy*. Retrieved from <https://petition.president.gov.ua/petition/99954> [in Ukrainian].
11. Novakivskyi, M.O. (2019). Prezydentsko-parlamentska respublika Ukraina! [Presidential and Parliamentary Republic of Ukraine!]. *Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezidenta Ukrainy*. Retrieved from <https://petition.president.gov.ua/petition/55502> [in Ukrainian].
12. Constitution of Ukraine from June 28 1996, № 254k/96-VR. Official site of the Verkhovna Rada. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
13. Bila, I. (2020). Parlamentska chy prezydentska: yaka forma pravlinnia dlia Ukrainy naikrashcha? [Parliamentary or presidential: which form of government is best for Ukraine?]. *Radio Svoboda*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainian-press-review/30959260.html> [in Ukrainian].

CURRENT FORM OF GOVERNMENT IN UKRAINE: SCIENTIFIC AND PRACTICAL DISCOURSE

Treshchev Myroslav, Munko Anna

Abstract. The article is devoted to the study of the evolution of the form of government in Ukraine and the identification of the model of supreme power at the current stage of the development of the Ukrainian state. The results of the analysis of the main discussion provisions regarding the form of government in Ukraine in scientific sources, authoritative mass media and the general political situation are given. It is justified that Ukraine managed not to succumb to the entrenchment of the remnants of imperialism inherited after the collapse of the USSR, and not to turn into a so-called super-presidential republic, like the aggressor state Russia. It was revealed that the main debate revolves around two forms of government that can be inherent in Ukraine today – parliamentary-presidential or presidential-parliamentary. Arguments are given to confirm the relevance of such a discussion and the presence of contradictions in the organization of the form of government in the state. The results of the analysis of the provisions of the Constitution of Ukraine are presented, which give grounds for asserting that, in fact, most of the powers are now concentrated in the Verkhovna Rada. Also, given the fact that the parliament has a monomajority, an alternative opinion is presented regarding the novelty of the de facto features of the presidential-parliamentary form of government. A shortcoming has been identified that raises relevant doubts about the weight of the parliamentary lever in the form of government – the weakness of political institutions in Ukraine, the prevalence of so-called political projects. The author's conclusions about the modern model of higher power in Ukraine are formulated. Let's single out the following main theses: Ukraine is currently not a super-presidential republic, which is argued on the diametrically opposite example of Russia; the presence of separate provisions in the Constitution of Ukraine and the monomajority, as it is believed, of the «presidential» political party «Servant of the People» in the Verkhovna Rada creates precedents for determining the form of government in Ukraine as presidential-parliamentary; the current normative-legal basis provides for a greater weight of powers for the parliament, which gives grounds for affirming Ukraine as a parliamentary-presidential republic.

Keywords: form of government, model of higher authority, parliamentary-presidential republic, presidential-parliamentary republic, super-presidential republic, Constitution of Ukraine, parliament, president, executive.